

Inledning

Gunnar Andersson, Thomas Brante, Christofer Edling

SENAST VI I Sverige mer systematiskt diskuterade sociologins tillstånd i bokform var när Sociologisk Forskning 1997 tillsammans med Daidalos förlag publicerade ett dubbelnummer med titeln *Sociologi i tiden – Bakgrund, utveckling, framtid*. Tio år tidigare gav Katrin Fridjónsdóttir (1987) ut *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv* på Carlsons förlag.

När vi nu för tredje gången publicerar texter om sociologins tillstånd och utveckling i Sverige sker det i ett sammanhang då stora delar av sociologi-världen är inne i en omfattande generationsväxling. De generationer som etablerade den moderna sociologin i Sverige är inte längre verksamma. Och den generation som byggde ut sociologin under 1960- och 1970-talens stora universitetsexpansion har lämnat eller är på väg att lämna sina positioner. De flesta är dock fortfarande mycket aktiva och fortsätter att berika ämnet, vilket också framgår av de texter vi presenterar här. Vårt urval av författare bygger på två kriterier som kan kallas geografi och kön. Vi ville att alla universitet skulle vara representerade och att könsfördelningen skulle vara jämn. Utifrån dessa kriterier hörde vi oss för med ett antal tänkbara skribenter av vilka de flesta glädjande nog ställde sig positiva till medverkan. En del svarade entusiastiskt att "Äntligen får jag chansen att reflektera lite om sociologins och min egen historia!"

Tyvärr uppfylldes endast kriteriet jämn könsfördelning, men å andra sidan är inget av kapitlen särskilt lokalt förankrat så geografisk placering visade sig vara av mindre betydelse.¹

I urvalet ville vi också få med några utifrånperspektiv av sociologer som sedan länge bytt ämnesområde och som kan betrakta sociologin med viss distans (Rosmari Eliasson-Lappalainen och Sune Sunesson, som båda över-

1 Umeå-sociologin är inte alls representerad i den här volymen och Stockholms-sociologin speglas endast i ett av kapitlen.

gick till socialt arbete för några decennier sedan), och även svenska sociologer som sedan länge lämnat Sverige (Margareta Bertilsson, Karin Widerberg och Göran Therborn).

Författarna har eller har haft professurer, handlett många doktorander, utformat forskarutbildningar, undervisat, ofta varit sakkunniga vid tjänstetillsättningar och i forskningsråd samt mycket annat. Det betyder att de i allmänhet har haft ett stort inflytande på den svenska sociologins utveckling och innehåll och präglat kommande generationer. De har deltagit i och ibland påskyndat eller motverkat de stora intellektuella och institutionella förändringar, spänningar och svängningar som utmärker sociologins historia i Sverige sedan 1970-talet. Samtidigt har vi att göra med starka personligheter som kan skriva om ämnet på ett intressant sätt. Därför är det både angeläget och roligt att höra dem lägga fram sina egna perspektiv på sociologins utveckling.

Vi tillskrev författarna med följande önskemål: ”Här är fyra breda frågor som bör vägleda bidragen. Inom dessa ramar står det förstås var och en fritt att själv välja upplägg, rubriker och så vidare.”

- 1 Beskriv din intellektuella och akademiska bana. Varför blev du sociolog?
Vad bestämde den inriktning du kom att få som sociolog, dvs. ge en personlig och historiesociologisk analys av din egen karriär.
- 2 Svensk sociologi har nu funnits som akademisk disciplin i mer än 60 år.
Hur skulle du beskriva och förklara dess historiska utveckling?
- 3 Hur värderar du utvecklingen fram till i dag? Utvecklas den svenska sociologin på lovande och fruktbara sätt eller är den kanske tvärtom i kris?
- 4 Till sist skulle vi gärna vilja att du ger en prognos: Vart är sociologin på väg? Vilka vägar borde den ta, enligt dig?

Vi i redaktionen funderade på vad denna beställning skulle ge för resultat, och framför allt var tyngdpunkten borde ligga. Vi tänkte oss att det personliga skulle kunna omfatta cirka 20 procent medan den största delen skulle utgöras av en mer objektiv beskrivning och analys av den svenska sociologins historia och nuvarande situation. Å andra sidan vore det naturligtvis inte bra om alla kapitel skulle beskriva i princip samma sak, av typen: ”under 1960- och 1970-talen etablerades marxismen vid de svenska sociologi-institutionerna.” Det finns trots allt inte så många sätt att på ett allmänt plan sammanfatta utvecklingen, vilket riskerade upprepningar och att bo-

ken kunde bli tjugig. Vi bestämde oss dock för att inte skriva om något sådant i beställningen utan i stället skicka punkterna, avvakta och kanske be om korrigeringar efter de första utkastet.

Som tur var negligerade författarna våra förhållningsorder och rekommendationer för att i stället själva ta kommandot och bestämma såväl upplägg som innehåll. De flesta har gett sina texter en starkt personlig prägel. Sociologins utveckling beskrivs utifrån författarens egen position och bana i det sociologiska fältet, vilket resulterat i levande och sociologiskt välinformerade analyser, grundade i personliga betraktelsesätt. Samtidigt som analyserna är utförda av skickliga sociologer avspeglar de också författarnas personligheter. I vår läsning handlar boken om samspelet mellan den individuella sociologens identitetsformering och sociologins institutionella utveckling.

Jämfört med de två tidigare antologierna om sociologin i Sverige framstår två förändringar mycket tydligt. För det första har könsfördelningen inom ämnet, inte minst vad avser professorstjänster, jämnats ut betydligt. Detta återspeglas i antologierna. I den förra antologin, från 1997, medverkade en kvinnlig sociolog, och i den första antologin, från 1987 – ingen.² En andra noterbar skillnad är att en betydande del av författarna i den föreliggande antologin framställer sig själva som *outsiders*, vilket kan bero på hur selectionen in i ämnet såg ut under 1960- och 1970-talen eller möjligen på att ämnet vuxit och blivit så pass mångfacetterat och fragmenterat, i synnerhet under det senaste decenniet. Ett tredje faktum värt att notera är att samtliga författare, som formats under 1960- och 1970-talen, har haft att förhålla sig till marxismen, antingen som identitet, som språngbräda till annat, eller via avståndstagande.

2 Vi kan tänka oss, och hoppas, att nästa antologi också innehåller en större etnisk bredd.

Referenser

- Sociologisk Forskning. 1997. *Sociologi i tiden: bakgrund, utveckling, framtid*. Göteborg: Daidalos
- Fridjónsdóttir, Katrin (red.). 1987. *Om svensk sociologi: historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlssons